

Ірина ПАТЕН,

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри мовної та міжкультурної комунікації Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Україна, Дрогобич) irynapaten@i.ua

Галина ФІЛЬ,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання у початковій школі, заступник декана з наукової роботи та міжнародної співпраці факультету початкової та мистецької освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Україна, Дрогобич) fillgalja@rambler.ru

ПАРЕМІЇ З ДІСЛОВАМИ РУХУ В УКРАЇНО-, РОСІЙСЬКО-, ПОЛЬСЬКО- Й АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНАХ СВІТУ: ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена зіставному лінгвокультурологічному аналізу українських, російських, польських та англійських паремій з дієсловами руху; розкрито поняття «паремія»; з'ясовано питання про обсяг фразеології та місце паремійних одиниць у ній; виділено групу паремій з дієсловами руху, що не відповідають їхній семантиці, тобто не позначають рух у просторі, а виражають екстремальні фізичні, психічні та соціальні ситуації або стан особи чи якісну оцінку людини.

Ключові слова: фразеологія, паремія, прислів'я та приказки, стійкі словесні комплекси, афорики, лінгвокультурологічна специфіка, лінгвокультурологічний аспект.

Лит. 13.

Iryna PATEN,

*Ph.D in Philological sciences,
Senior Lecturer of Language and Intercultural Communication Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Ukraine, Drohobych) irynapaten@i.ua*

Halyna FIL,

*Ph.D in Philological sciences, Associate Professor of Philological Disciplines and Teaching Methods in Primary Schools Department, Deputy Dean for Research and International Cooperation of the Primary and Art Education Faculty
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Ukraine, Drohobych) fillgalja@rambler.ru*

PAREMIAS WITH THE VERBS OF MOVEMENT IN UKRAINIAN-, RUSSIAN-, POLISH- AND ENGLISH LANGUAGE WORLD: LINGUISTIC AND CULTURAL ASPECTS

The article focuses on the linguistic and cultural analysis of Ukrainian, Russian, Polish and English proverbs with the verbs of movement; the author establishes that paremiias of the analysed languages may be similar in lexical composition, communicative meaning and stylistic coloring, caused by the proverb formation on the same figurative base. However, the main part of paremiias has its own characteristics. Besides, the corresponding variants in the compared languages do not coincide. It has been clarified that some paremiias, while repeating a lot of times, will gain new connotations and their interpretation

will depend on the context. The author also analyses the concept «paremia» and it comes as a special group of the communicative language units within the phraseological level. The question of the number of phraseological units and the place of paremia have been clarified. The group of phraseological units which include motion verbs have been distinguished as well. The author defines that such phraseological units are contrary to their semantics, and do not denote movement in space, but express extreme physical, psychological and social situations or a person's state or quality.

Key words: phraseology, paremias, proverbs, stable verbal complexes, aphorisms, linguistic and cultural specificity, linguistic and cultural aspect.

Ref. 13.

Ирина ПАТЕН,

*кандидат филологических наук, старший преподаватель
кафедры языковой и межкультурной коммуникации
Дрогобычского государственного педагогического университета
имени Ивана Франко (Украина, Дрогобыч) irynapaten@i.ua*

Галина ФИЛЬ,

*кандидат филологических наук, доцент кафедры филологических дисциплин и
методики их преподавания в начальной школе, заместитель декана по научной работе
и международному сотрудничеству факультета начального и художественного
образования Дрогобычского государственного педагогического университета имени
Ивана Франко
(Украина, Дрогобыч) fillgalja@rambler.ru*

ПАРЕМИИ С ГЛАГОЛАМИ ДВИЖЕНИЯ В УКРАИНО-, РУССКО-, ПОЛЬСКО- И АНГЛОЯЗЫЧНОЙ КАРТИНАХ МИРА: ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Статья посвящена сопоставительному лингвокультурологическому анализу украинских, русских, польских и английских паремий с глаголами движения; раскрыто понятие «паремия»; выяснен вопрос об объеме фразеологии и месте паремийных единиц в ней; выделена группа паремий с глаголами движения, не соответствующих их семантике, то есть не обозначающих движение в пространстве, а выражающих экстремальные физические, психические и социальные ситуации, состояние личности или качественную оценку человека.

Ключевые слова: фразеология, паремия, пословицы и поговорки, устойчивые словесные комплексы, афоризмы, лингвокультурная специфика, лингвокультурологический аспект.

Лит. 13.

Постановка проблеми. Рух – це дивовижний феномен світу. Він відбувається скрізь і всюди, на усіх рівнях життя, у всіх галузях; рух вважається основною властивістю і основною ознакою життя. З філософської позиції можна стверджувати, що рух – це будь-які взаємодії, а також зміни стану об'єктів, що відбуваються в процесі цих взаємодій, тому рух є зміна взагалі, починаючи від простого переміщення і закінчуючи мисленням.

Аналіз досліджень. Паремійний корпус світових мов зацікавлює учених різних країн, і не лише лінгвістичних. На сьогодні дослідження паремій активно проводиться як у зарубіжному, так і у вітчизняному мовознавстві (М. Алевфєренко, В. Архангельський, А. Дандіс, В. Жайворонок, В. Жуков, Є. Іванов, В. Калашник, А. Королькова, М. Котова, З. Коцоба, Т. Манякіна, В. Мокієнко, А. Назарян, Г. Пермяков, Л. Савенкова, Т. Стеффенс, Т. Радзієвська, В. Ужченко, Н. Шарманова та ін.). Науковці подають міжмовну

класифікацію паремій в лінгвокультурологічному та зіставно-типологічному аспектах (української, російської, англійської, китайської, японської мов тощо) (І. Голубовська, В. Пирогов), аналізують структуру й поетику українських примовок і замовлянь, які наближаються до власне паремій за особливостями структурної організації, але відрізняються комунікативною спрямованістю (О. Лабащук, О. Остроушко), розглядають особливості функціонування паремій у художніх творах (О. Мерзлікіна, Н. Пашенко). Образна структура паремій як джерело пізнання етнічних особливостей свідомості є об'єктом зацікавлення етнопсихологів (С. Таглін). Особливий акцент зроблено на питаннях семіотичної, семантичної й комунікативно-прагматичної природи відповідних одиниць.

Мета статті – дослідити специфіку паремій з дієсловами руху крізь призму лінгвокультурологічного аналізу, виявити універсальні та етноспецифічні риси обстежуваних етнокультур.

Виклад основного матеріалу. У лінгвістиці та пареміології загальноприйнятим є погляд на прислів'я і приказки як на одиниці мови, що реалізуються в мовленні, оскільки паремія, з одного боку, є текстом, а з другого, – її використання в певному мовному колективі фіксоване (тобто належить мові) [6]. Паремії як особливі знаки мовної системи мають текстову природу і характеризуються такими ознаками, як цілісність, зв'язність, референційність, інформативність, і є водночас репрезентантами відповідного фольклорного жанру.

Л. Савенкова наголошує, що саме речення слугує дериваційною базою для паремії [8, 50]. Якщо це є концептуальним для функціонування одиниці пареміології, то вони, на нашу думку, посідають завершальний, надсинтаксичний рівень мови (пор.: «фразеологізм знаходиться між словом та приказкою / прислів'ям, а прислів'я – фразеологізмом та нетиповим текстом» [5, 6]. Відповідно до окресленого мовного статусу, «усі пареміологічні одиниці – і народні вислови, і вислови книжного походження» (А. Назарян) повинні стати об'єктом пареміології.

Завдяки своїй багатогранності термін «паремія» не має чітко окресленого формулювання. Відомий американський пареміолог А. Тейлор звертає увагу на те, що дати прийнятну дефініцію практично неможливо. Сутність її як фольклорного тексту потребує окремого спеціального дослідження. Людина усвідомлює, що послуговується саме прислів'ям чи приказкою за якимись невивраженими ознаками, які досить складно оформити в одному визначенні. А. Дандіс у праці «Про структуру прислів'я» наводить думку іншого знаменитого дослідника в царині пареміології Б. Вайтінга: паремії подекуди не піддаються визначенню, та й особливої потреби в цьому немає, оскільки всім відомо, що це таке. Сам же А. Дандіс зауважує: «Можливо, усі ми і знаємо це, проте цілком не зрозуміло, чому ніхто не може сформулювати цю загальновідому істину» [3, 14].

Під пареміями розуміють предикативні структури на позначення узагальнених комунікативних ситуацій, які співвідносяться з прецедентними феноменами, що спираються на фонові знання комунікантів та визначають стратегію моральної поведінки кожної людини й соціуму загалом [4, 61]. Усі одиниці пареміології (прислів'я, приказки, афоризми, примовки, «ділові» вислови, повір'я, прикмети, замовляння, нісенітниця, казкові формули тощо) використовуються в ролі знаків. Проблемним усе-таки залишається питання про обсяг фразеології та місце паремій у ній.

Представники широкого тлумачення об'єкта фразеології (В. Архангельський, О. Кунін, О. Райхштейн, Л. Скрипник, В. Ужченко, І. Чернишова та ін.) зараховують

пареміологію до складу фразеології, зважаючи на загально визнані ознаки усталеності, клішованості, культурної забарвленості паремій, які властиві й фразеологізмам.

Прихильники вузького тлумачення специфіки фразеологічних одиниць (Л. Авксентьев, Н. Амосова, В. Жуков, Д. Мальцева, В. Мокієнко, О. Молотков, С. Ожегов, В. Телія та ін.) розглядають вислови нефразеологічного типу за межами фразеології. Це зумовлено тим, що пареміологічні одиниці мають подвійну спрямованість: з одного боку, це знаки системи мови, які виявляють парадигматичні ознаки й мають певну синтаксичну природу, з іншого, – вони є мікротекстами (малими фольклорними жанрами). Відмежування від об'єкта фразеології прислів'їв і приказок зумовлено їхньою «автономністю, самодостатністю і за структурою, і за змістом», функціонуванням у «синтаксично замкнутому вигляді» [1, 143].

У нашому дослідженні об'єкт фразеології розуміється широко: це *ідіоми* (фразеологічні зрощення і фразеологічні єдності), *фраземи* (фразеологічні сполучення), *паремії* (прислів'я, приказки, прикмети, крилаті вислови, афоризми, примовки, небилиці, нісенітніці, казкові формули), тобто континуум стійких словесних комплексів. Отож розглядаємо прислів'я і приказки як особливу групу мовних одиниць комунікативного типу в межах фразеологічного рівня.

Наша увага буде зосереджена на тих компонентах фразеологізмів, які відображають культуру та психологію народів – носіїв української, російської, польської та англійської мов, пареміях (прислів'я та приказках, крилатих висловах, афоризмах) зі значенням руху, адже «будь-яке дослідження, яке ґрунтується на аналізі прислів'їв та приказок однієї чи кількох мов, <...> дає змогу простежити як національну специфіку світогляду творців паремійних фондів мов, так і загальнолюдські особливості мислення й універсальну здатність людини до образного передавання уявлень про світ» [7, 47].

Континуум пересування переломлюється в українській, російській, польській та англійській мовах у відповідності до зумовленого вибору мовного матеріалу як засобами самої мови, так і природно-економічними та соціально-історичними особливостями існування того чи того етносу. Відповідно стійкі словесні формули зі значенням руху, що перевтілюють реальний світ у світ ідей, у світ духовності, містять культурологічні відомості не тільки визначеної мовної спільноти (національно-специфічне сприймання пересування людини): *Біжи ж мені та на одній нозі; Біга, як Настя в конопельки; За дурною головою нема ногам спокою // Ездить в Тулу со своим самоваром; На кривой козе не объедешь // Objechał ktoś kogoś jak święty Michał diabła; Kto nieg ta w głowie, ten ta w nogach; Przyszła kryśka na Matyska // Before one can say Jack Robinson* – «дуже швидко». Джек Робінсон замап'ятався як людина, яка мала найкоротші візити до своїх друзів, інколи не встигали оголосити його імені, як він уже йшов; *The wind cannot be caught in a net* (букв. 'вітер сіткою не спіймаєш') – «шукай вітер в полі»; *The camal going to seek horns lost his ears* – «за чужим поженешся, своє втрапиш», – але й культурологічні відомості загальнолюдського характеру (інтернаціональні, міфологічні образи і фантазії, пов'язані з рухом (*як джин з пляшки // полет на метле; Там в облаках перед народом; Через леса, через моря, Колдун несет богатыря...*)).

Чимало паремій із семантикою руху виражають ще й функцію впливу. Наприклад, в українській мові: *одна нога тут, (а) друга там / та біжи мені бігом, щоб одна нога тут, а друга там!* (вживається як наказ швидко кудись піти і швидко повернутися); *ні кроку / назад / вперед / далі* (заборона здійснювати пересування, рух); в російській мові: *одна нога здесь, другая там* (образний наказ швидко виконати пересування); *шаг влево, шаг вправо – расстрел на месте* (характеристика необхідного лімітованого

пересування, обмеження вільного пересування); у польській: *ani kroku dalej*; *spadać stąd*; в англійській: *watch your step!* (репліку чергового на вокзальному пероні чи в метро, зауваження полісмена, що регулює рух на гомінкому перехресті сприймають буквально, та все частіше цей вираз вживається в переносному значенні – як моральна пересторога), *step lively* («заходьте швидше»); *come on the hot foot* (букв. ‘приходити на гарячій нозі’) – «одна нога тут, інша там». Деякі з них можуть бути засобом вираження волевиявлення мовця, якщо вони мають форму категоріального імператива (наказування, наполегливе прохання, необхідність) – *йди туди, не знаю куди*; *принеси то, невідомо що*; *нога за ногою*; *неси все зле і лихе за собою // пойти туди, не знаю куди*; *принести то, не знаю що*.

Паремійний фонд досліджуваних мов постійно поповнюється влучними афористичними виразами, висловами-спостереженнями, що торкаються усіх сфер життя та діяльності людини і належать громадським діячам, митцям, літераторам, які настільки часто повторюють ці комунікативно-комплікативні фрази, що з часом вони втрачають новаторство і стають народним надбанням. Кожен вислів, перш ніж стати прислів'ям, повинен втратити домінанту індивідуального й органічно вплестися в лінгвально-образну і світоглядно-ціннісну парадигми, які завжди несуть на собі відбиток етнічних чи субетнічних, а іноді й соціально-групових особливостей. ... Крім того, будь-яка паремія, повторюючись необмежену кількість разів, кожного разу набуватиме нових смислових відтінків і її інтерпретація залежатиме від контексту [6, 14]: *По волнам, по морям, нынче здесь, завтра – там...* – «про швидке пересування морем, з часто змінюваними напрямками» (з відомої пісні моряків початку ХХ ст.); *Там ступає Бабою Ягою, Идет, бредет сама собой (А. Пушкин)* – «про дивний, нетрадиційний спосіб пересування». У не менш популярному вислові *Куда идем мы с пятачком – большой-большой секрет...* – з відомої вітчизняної екранізації казки про Вінні-Пуха – позначено напрямку руху, відомий тільки суб'єкту (суб'єктам) мовної ситуації. Вислів дуже популярний у наш час і часто вживається в усеченій формі (тільки перша частина) без втрати загального змісту (завдяки фоновим знанням) і образності // *Plod away on the hoof* (Шекспірівський вислів – «іти пішки, іти на своїх двох»); *Gone with the wind* – віднесені вітром (про щось, що безслідно зникло – за назвою роману М. Мітчелл); *To go to the damnition bow-wows* – букв. ‘піти до чортячих собак’ – «померти» (цитата з твору Ч. Діккенса «Ніколас Нікльб»).

Особливу підгрупу складають афоризми, в яких відображена будь-яка закономірність буття чи життєве правило. Наприклад, відоме *рух – це життя*. Рух як радість існування, як задоволення звучить у веселому співі бременських музикантів: *Ничего на свете лучше нету, чем бродить друзьям по белу свету...* Узagalьнення певних форм поведінки зумовило крилатість фраз, вводючи їх у широке коло пареміологічної фразеології.

Людина, як жива істота, не може не рухатися – це форма її існування, а як істота розумна, вона логічно і образно осмислює способи руху, створює їх, формує певне поняття, фіксує у різних словесних комплексах, які є відображенням у житті мови концепту руху, що існує у свідомості homo sapiens та корегується у процесі взаємодії його з навколишньою дійсністю, включає усілякі контакти людей і рівень розвитку цивілізації: укр.: *краще погано йхати, ніж добре йти*; *мудрі люди пішки ходять*, а *дурні їздять*; рос.: *лучше плохо ехать, чем хорошо идти*; *я еду-еду не свищу, а наеоду не сплужу*; пол.: *bierz nogi za pas, póki na to czas*; *lepiej dobrze jechać, aniź dobrze iść*; *psy szczekają, karawana idzie dalej*; англ.: *the furthnes way about is the nearest way home* – «навкружним

шляхом ближче додому»; *the dog barks, but the caravan goes on* – «собаки гавкають, а караван іде».

Більшість паремій пов'язана з безпосереднім соціально-історичним досвідом народних мас. Це перше і основне джерело народних прислів'їв та приказок [2, 34]: *поволи їдеш – далеко будеш; вовка ноги годують; уліта йде – коли то буде* (про дуже повільний рух – так говорять у тих ситуаціях, коли не сподіваються скоро отримати обіцяне, дочекатися здійснення чогось); *якби все вовк лежав, то вже б досі здох, вовків (вовка) бояться – у ліс не ходити (не йти) // битий небитого везет; тише едеш, дальше будеш* (порівняймо цікаве трактування цього прислів'я в словах пісні у виконанні М. Боярського із фільму «Людина з бульвару Капуцинів»: *быстро едешь – раньше помрешь, тише едешь – вряд ли доедешь*) (необхідність проявляти енергію, ініціативу, щоб заробити засоби для існування); *идет бычок, шатается, вздыхает на ходу...* (характеристика нелепної, боязкої ходи з дитячої казки); *явился – не запылился* (про раптову появу); *из дому гонит мачеха, а из лесу медведь* (про причину пересування у просторі) // *jak się człowiek spieszy, to się diabeł cieszy; niezdążcie chodź parami // to carry coals to Newcastle* (паремія, пов'язана з англійськими реаліями) – «везити вугілля в Ньюкасл», таке ж значення має й інша одиниця – *to send (carry) owls to Athens* – букв. «посилати сови в Афіни» (пор. в тому ж значенні російське *ехать в Тулу со своим самоваром*); *to take French leave* – «піти по-англійськи», піти не попрощавшись; *wagon must go with the horses draw it* – «куди коняка, туди й віз», *slow and steady wins the race* – «тихіше їдеш, дальше будеш»; *the dog that trots about finds a bone* – «вовка ноги годують», *he that fear every bush must never go a-birding* – «вовків бояться – в ліс не ходити».

Як бачимо, паремії зі значенням руху виражають найважливіші характеристики предметно-практичної діяльності homo sapiens стосовно способу і характеру пересування у просторі – в минулому, в теперішньому і – гіпотетично – у майбутньому: *Ходить, як лін по дну; Біжить, мов з шибениці зірвався; Ходить, неначе не уївши; Куди голова задумала, то туди й ноги несуть // За дурною головою и ногам нету покоя // I w sto koni nie dogoni; Jak się człowiek spieszy, to się diabeł cieszy; Wyjść na czumś jak Zablocki na mydle // To beat about (амер. around) the brush* – «ходить навколо»; *A forgetfull head makes a weary pair of heels* – «за дурною головою нема ногам спокою».

Дієслова руху *йти, йти, ходити, бродити, лазити, бігати, ганяти* і т.п. можуть мотивувати зовсім інші фразеологічні значення, що не відповідають їхній семантиці, тобто не позначають пересування у просторі. У сукупності з іншими (не дієслівними) компонентами вони виступають образною основою для характерологічного позначення: а) різних дій людини; б) ситуацій, в яких може опинитися людина, в) якісної оцінки людини. Пор.:

– *вище колін не підскочиш, бо й коліна скачуть* – порівняння життєвого досвіду, неможливого не зробити; *танцювати під дудку чию* – «беззаперечно виконувати чий-небудь бажання, підкорятися в усьому комусь» // *пойти другим путем* – «діяти інакше»; *прыгнуть выше головы* – «зробити щось вище своїх можливостей» // *poruszyć wszystkie sprzężny* «вжити всіх заходів задля досягнення мети», *wyplunąć, puścić na szerokie wody* «почати діяти масштабно, з розмахом, сприяти комусь у такій діяльності» // *go out of one's way to do something* – «пройти непрямым шляхом для того, щоб щось зробити», «прикласти зусилля для того, щоб щось зробити»; *to come out dry* – «вийти сухим з води»;

– *старий вовк до ями не лізе; за двома зайцями поженеися, жодного не спіймаєш; впасти в біду як курка в борці*// *за двома зайцями погонишся, ни одного не поймаєш*;

ідти вкривь и вкось // gonić za dwoma zajčcami; stary wilk do jamy nie wejdzі; wpaść jak śliwka w kompot // fly up with Jackson's hens – букв. 'злетіти з курми Джексона' – «стати банкрутом»; *to go to the wall* – «заснаги матеріальної скрути, збанкрутувати»; *send a (cold) shiver down smb's back (spine)* – «мурашки по спині побігли»; *he that grasps at too much holds nothing fast* – «за двома зайцями поженешся, ні одного не спіймаєш»; *the course of true love never did run smooth* (це прислів'я, взяте як цитата із творів Шекспіра: «шлях справжнього кохання ніколи не біг гладко»);

– *за грош погнав козу до Кракова; куди серце лежить, туди й око біжить; пішов з пустим міхом та на порожні клуні; як на ноги сп'явся, то й за працю взявся // за словом в карман не лезет* – «кмітлива, спритна людина»; *укатали Сивку крутые горки* – про слабку, хвору людину; англ.: *go down the line* букв. 'зійти з лінії' – «зіпсуватися» щодо людини; *to run with the hare and hunt with the hounds* – «поводитися нещиро, вести подвійну гру».

Висновки. Паремійні одиниці (прислів'я, приказки, афоризми, крилаті вислови) становлять значну частину фразеології і мають чимало спільних рис з іншими типами фразеологічних одиниць. Вони в синтезованій формі відображають усі універсальні та специфічні риси життєвої філософії етносу, його національно-мовну картину світу.

Усебічне дослідження паремійного фонду сприяє виявленню універсальних та унікальних одиниць тієї чи тієї мови, які є маркерами етносвідомості народу. Паремії досліджуваних мов можуть бути подібними за лексичним складом, комунікативним значенням та стилістичним забарвленням, та все ж значна частина їх має свої особливості, і відповідник у порівнюваних мовах часто буває тільки приблизним.

Зіставний аналіз засвідчив, що українські приказки та прислів'я зі значенням руху відзначаються образністю, виразністю, значна кількість повчальних елементів має іронічний характер; російський паремійний фонд збагачується крилатими виразами, цитатами з пісень, кінофільмів, мультфільмів; польський етнос під час складання приказок та прислів'їв робить їх більш образними та ефективними; специфічним поєднанням оптимізму й песимізму характеризуються англійські паремійні одиниці, часто вони не мають застиглої форми, їм притаманна широка варіативність, але при цьому одні варіанти використовуються частіше, ніж інші.

Перспективою нашого дослідження є зіставний аналіз паремій зі значенням руху з огляду на їхню прагматичну налаштованість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии / Н. Н. Амосова. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1963. – 208 с.
2. Аникин В. П. Русские народные пословицы, поговорки и детский фольклор / В. П. Аникин. – М. : Учпедгиз, 1957. – 240 с.
3. Дандис А. О структуре пословицы / А. Дандис // Паремииологический сборник : Пословица. Загадка : Структура, смысл, текст; под ред. Г. Л. Пермякова. – М. : Наука, 1978. – С. 13–34.
4. Колоїз Ж. В. Українська пареміологія : навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Ж. В. Колоїз, Н. М. Малюга, Н. М. Шарманова; за ред. Ж. В. Колоїз. – Кривий Ріг : КП ДВНЗ «КНУ», 2014. – 349 с.
5. Корень О. В. Системно-функціональні особливості англійських прислів'їв : автореф. дис. ... канд. філол. наук / Корень Олена Валеріївна/ Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2000. – 19 с.
6. Коцюба З. Г. Універсальне і національне в паремійних фондах європейського ареалу (лінгвокультурологічний аспект) : автореферат дис. ... докт. філол. наук / Коцюба Зоряна Григорівна / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т філології. – К., 2010. – 32 с.

7. Коцюба З. Г. Паремії як об'єкт етнолінгвопсихологічного дослідження // Мовознавство. – 2009. – № 2. – С. 34–47.
8. Савенкова Л. Б. О переходных явлениях в сфере паремологии / Л. Б. Савенкова // Переходные явления в области лексики и фразеологии русского и других славянских языков : вторые Жуковские чтения : материалы Междунар. науч. симпозиума. / Отв. ред. В. И. Макаров. – Великий Новгород : Изд-во Новгородского гос. ун-та, 2001. – С. 50–51.

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Англо-український фразеологічний словник / [укл. К. Т. Баранцев]. – Вид. 2-ге (випр.). – К. : Т-во «Знання» КОО, 2005. – 1056 с.
2. Олійник І. С. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний тлумачний словник / І. С. Олійник, М. К. Сидоренко. – К. : Рад. школа, 1991. – 400 с.
3. Українські приказки, прислів'я і таке інше. Збірники О. В. Марковича та ін. [уклав М. Номис, упоряд., приміт. і вступ. ст. М. М. Пазяка]. – К. : Либідь, 1993. – 768 с.
4. A Thesaurus of English Traditional Metaphors / [ed. by P. R. Wilkinson]. – L. & N.Y. : Routledge, 1993.
5. Wielki słownik frazeologiczny z przysłowiami [oprac. A. Kłosińska, El. Sobol, A. Stankiewicz]. – Warszawa : PWN, 2011. – 840 s.

REFERENCES

1. Amosova N. N. Osnovy anhl'yyskoy frazeolohyy / N. N. Amosova. – L. : Yzd-vo Lenynhr. un-ta, 1963. – 208 s.
2. Anykyn V. P. Russkyye narodnye poslovyty, pohovorky y detsky fol'klor / V. P. Anykyn. – M. : Uchpedhyz, 1957. – 240 s.
3. Dandys A. O strukture poslovyty / A. Dandys // Parem'yolohychesky sbornyk : Poslovytsa. Zahadka : Struktura, smysl, tekst; pod red. H. L. Permyakova. – M. : Nauka, 1978. – S. 13–34.
4. Koloyiz Zh. V. Ukrayins'ka paremiolohiya : navchal'nyy posibnyk dlya studentiv filolohichnykh spetsial'nostey vyshchykh navchal'nykh zakladiv / Zh. V. Koloyiz, N. M. Malyuha, N. M. Harmanova; za red. Zh. V. Koloyiz. – Kryvyi Rih : KPI DVNZ «KNU», 2014. – 349 s.
5. Koren' O. V. Systemno-funktsional'ni osoblyvosti anhl'ys'kykh prysliv'yiv : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk / Koren Olena Valeriyivna / Kharkivs'kyy nats. un-t im. V. N. Karazina. – Kh., 2000. – 19 s.
6. Kotsyuba Z. H. Universal'ne i natsional'ne v paremiynykh fondakh mov yevropeys'koho arealu (linhvokul'turolohichnyy aspekt) : avtoreferat dys. ... dokt. filol. nauk / Kotsyuba Zoryana Hryhorivna / Kyyyv. nats. un-t im. T. Shevchenka, In-t filolohiyi. – K., 2010. – 32 s.
7. Kotsyuba Z. H. Paremiyi yak ob'yeckt etnolinhvopsykholohichnoho doslidzhennya // MovoZnavstvo. – 2009. – # 2. – S. 34–47.
8. Savenkova L. B. O perekhodnykh yavlenyyakh v sfere paremyolohyy / L. B. Savenkova // Perekhodnye yavlenyya v oblasti leksyky y frazeolohyy russkoho y druhykh slavyanskykh yazykov : vtorye Zhukovskyye chtenyya : materyaly Mezhdunar. nauch. sympozyuma. / Отв. ред. V. Y. Makarov. – Velykyy Novhorod : Yzd-vo Novhorodskoho hos. un-ta, 2001. – S. 50–51.
9. Anhlo-ukrayins'kyy frazeolohichnyy slovnyk / Ukl. K. T. Barantsev. – Vyd. 2-he (vypr.). – Kyyyv : T-vo «Znannya» KOO, 2005. – 1056 s.
10. Oliynyk I. S. Ukrayins'ko-rosiys'kyy i rosiys'ko-ukrayins'kyy frazeolohichnyy tлумachnyy slovnyk / I. S. Oliynyk, M. K. Sydorenko. – K. : Rad. shkola, 1991. – 400 s.
11. Ukrayins'ki prykazky, prysliv'yya i take inshe. Zbirnyky O. V. Markovycha ta in. [uklav M. NomyS, uporyad., prymit. i vstup. st. M. M. Pazyaka]. – K. : Lybid', 1993. – 768 s.
12. A Thesaurus of English Traditional Metaphors / Ed. by P. R. Wilkinson. – L. & N.Y.: Routledge, 1993.
13. Wielki słownik frazeologiczny z przysłowiami [oprac. A. Kłosińska, El. Sobol, A. Stankiewicz]. – Warszawa : PWN, 2011. – 840 s.

Статтю подано до редакції 11.03.2016 р.